

יום שני 28 ינואר 2019

לכבוד

מר יעקב קווינט

מנהל רשות החברות הממשלתיות

הנדון: מדיניות חברתית "ערך משותף" עבור חברות ממשלתיות

אדוני שלום רב,

קראתי באמצעי התקשורת אודות כוונת הרשות לפרסם מסמך הנחיות אשר עומד להנחות את החברות הממשלתיות בישראל לאמץ מדיניות חברתית אשר בבסיסה מצוי המונח "ערך משותף" או כפי שהוא ידוע באנגלית shared value. ברצוני לנצל רוח טובה זו של שינוי ואימוץ עקרונות להתנהלות חברתיים בקרב הרשות ע"מ להציג את עמדותי בנידון ואולי לשכנע את כבודו לבחון את אימוצם של כללי התנהלות אחרים, מדויקים וברי מדידה.

כפי שבוודאי ידוע לך, מונח זה נטבע ב 2011 ע"י שני מרצים למנהל עסקים מאוני' הרווארד, פרופ' מייקל פורטר ומארק קרמר שאח"כ פתחו חברת ייעוץ אשר הפכה את המונח לתחום ייעוצי לתאגידים. בעיקרון, "ערך משותף" כמונח תיאורטי לא חידש מאומה ולא תרם דבר לתחום האחריות התאגידית בשנים האחרונות ומהווה לא יותר מאשר ווריאציה מילולית לאותם עקרונות יסוד המצויים כולם בבסיס הגישה הוולונטארית ליישום אחריותם החברתית של תאגידים לסוגיות חברתיות, סביבתיות ולדורות הבאים.

במהלך השנים האחרונות נעשו מספר מאמצים להרחיב את פעילותם של החברות הממשלתיות בתחום האחריות התאגידית. ב 2009 פרסם מנהל הרשות דאז הנחייה בנושא "יישום תכנית אסטרטגית לפיתוח בר-קיימא" בחברות ממשלתיות, ב 2016 הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק לחובת דיווח חברתי-סביבתי של חברות ממשלתיות (ראה מצ"ב) ומאז התקדמות רבה לא חלה בנושא. כאמור, ברצוני לברך אותך על החלטתך לחזור ולקדם את גישת האחריות התאגידית זו אך להעיר כי לעניות דעתי, מתווה מוצע זה ייתכן והוא מותאם לחברות עסקיות רגילות אך הוא אינו עולה בקנה אחד עם החובות העודפות, ולכן האחריות החברתית העודפת, של חברות ממשלתיות.

למרות הדמיון הרב לחברות הלא ממשלתיות, הרי שבפני חברות ממשלתיות מוטלות חובות רבות מעצם היותן חברות בבעלות המדינה. נהוג לראות בפועלם של חברות ממשלתיות רבות כמעשה של המדינה עצמה ועל החברות הממשלתיות מוטלת אחריות ציבורית רבה בשל כך. כיום בתי המשפט בישראל מחילים על חברות ממשלתיות את כללי המשפט הציבורי כדבר שבשגרה. החלת המשפט הציבורי על החברות הממשלתיות מטילה על החברות הממשלתיות חובות מוגברות בהשוואה לחברות הפרטיות או הבורסאיות. לחברות הממשלתיות מתווספות מכלול חובות של המשפט הציבורי ובכללם: החובה לפעול בסבירות, החובה להתקשר באמצעות מכרז, החובה להימנע משיקולים זרים ומניהול לרעה של הכוח הציבורי, החובה לכיבוד זכויות אדם (חופש דת, עקרון השוויון ועוד), החובה לפעול במידתיות, החובה לפעול בהתאם לערכי יסוד של המשטר הדמוקרטי (מינהל תקין, הפרדת רשויות, שקיפות, פומביות, כללי צדק טבעי) ועוד.

אי לכך ולאור מעמדה המיוחד של החברה הממשלתית, הרי שנכון יהיה לומר כי השאיפה ליצירת "ערך משותף" הינו הנחת יסוד בסיסית ואולי אף חוקתית בפעילותה ולכן מתייחס הצורך להגדירו כלל כיעד. מה כן רצוי? רצוי הוא כי יחול חיוב גורף עבור כל החברות הממשלתיות בהצגת דיווח שוטף בנוגע לפעולותיהם והשפעותיהם החברתיות-סביבתיות אשר, עפ"י חוק, בוצעו לטובת הציבור כולו.

כמובן שהציפייה היא כי לאחר חיוב החברות הממשלתיות למסור דיווח חברתי-סביבתי יחל חיוב זה גם על החברות הפרטיות והבורסאיות במשק הישראלי כפי שכבר מתבצע כיום בהיקפים קטנים בארץ ובהיקפים גדולים יותר בעולם. תחום הדיווח הלא פיננסי של תאגידים אף קבל באחרונה גושפנקא בדומתה של דירקטיבה מחייבת של האיחוד האירופי והנחיות דיווח פרטניות המתגבשות בארה"ב ע"י ארגון ה SASB.

האימוץ של כללי השקיפות החברתיים-סביבתיים (היכולים להתבסס על הנחיות ארגון ה GRI) בקרב חברות ממשלתיות בישראל יש בו את פוטנציאל השינוי המעמיק ביותר בהתנהלותם ויצירת נורמה ניהולית חדשה אשר תחלחל גם אל המגזר הפרטי. אני מקווה כי שעה זו של רצון טוב תאפשר לאדוני לבחון הצעה זו. אני כמובן אשמח ונכון לסייע מקצועית ככל שתבקשוני.

בברכה,

ליעד אורתור

ראש המכון לאחריות תאגידית

המרכז האקדמי למשפט ועסקים